ASPECTE METODOLOGICE ȘI EXPERIENȚIALE PRIVIND MONITORIZAREA CURRICULUMULUI PREDAT LA DISCIPLINA „EDUCAȚIE PLASTICĂ” ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

METHODOLOGICAL AND EXPERIENTIAL ASPECTS OF MONITORING THE TAUGHT CURRICULUM IN THE SUBJECT “VISUAL ARTS EDUCATION” IN PRIMARY SCHOOL

CZU: 37.016:73:373.3 **https://doi.org/10.59295/spd2025s.62**

Ludmila DARII
ORCID: 0000-0002-3375-6491
E-mail: ludmila.darii@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *The article examines the monitoring process of the Visual Arts Education curriculum in primary schools from both methodological and experiential perspectives. Conducted under the State Subprogram “Theory and Methodology of Continuous and Cyclical Monitoring and Development of the School Curriculum” (code 01.14.01), the research aimed to analyze the alignment between the official written curriculum (2018 edition) and the curriculum actually implemented in classrooms. Pedagogical monitoring is emphasized as both a diagnostic and developmental tool for improving curricular practices. The study involved two main stages: (1) teacher-led self-monitoring focused on assessing the conceptual and methodological aspects of the written curriculum; and (2) structured documentation of the teaching–learning–assessment process through monitoring registers. The article synthesizes data collected for grades I–IV and highlights teachers’ commitment to student-centered, competence-oriented education. However, it also identifies persistent challenges, including difficulties in adapting tasks to diverse learning paces, inconsistent use of formative assessment, and limited interdisciplinary integration. These issues are linked to broader systemic constraints.*

Keywords: *national curriculum, primary education, intended curriculum, implemented curriculum, assessed curriculum, curriculum monitoring, educational evaluation, teacher as monitor.*

INTRODUCERE

În contextul reformelor curriculare contemporane și al orientării educației către formarea competențelor-cheie pentru învățarea pe parcursul vieții, precum și a competențelor prevăzute în Busola 2030, evaluarea și monitorizarea curriculumului devin componente esențiale ale managementului calității educaționale.

Monitorizarea curriculumului școlar în viziunea autorilor Vl.Guțu, C.Țurcanu și M.Șevciuc face parte din ansamblul de politici curriculare. Monitorizarea are menirea de a oferi cadrelor didactice – monitori și cercetătorilor științifici modalități de identificare

și fixare a părților vulnerabile ale curricula la disciplinele școlare, dar și de stabilire a cauzelor ce provoacă aceste vulnerabilități. Ideea-cheie a Conceptului de a oferi MEC un mecanism permanent, longitudinal și efectiv de monitorizare a curriculumului școlar la nivel instituțional și național [1, p.45].

Monitorizarea curriculumului școlar funcțional reprezintă o formă de evaluare procesuală, care urmărește controlul și îmbunătățirea calității aplicării curriculumului la nivelul practicii educaționale, care identifică bariere, erori sau dificultăți de aplicarea curriculumului scris și ca urmare crearea premiselor de dezvoltare continue și ciclice a curriculumului școlar.

Monitorizarea curriculumului școlar în funcție presupune următoarele aspecte:

- corespondența dinte curriculumul scris și curriculumul predat/ implementat;
- măsura în care este respectată logica internă a procesului de predare-învățare evaluare;
- măsura în care sunt valorificare prevederile curriculumului proiectat cu privire la ce trebuie și cum trebuie de predat, cum de organizat învățarea și evaluare;
- identificarea cauzelor care generează bariere/ dificultăți în aplicarea curriculumului scris, precum și a modalităților de corectare/ ameliorare a situațiilor problematice, dar și de prevenire a acestor situații în viitor, oferind informații necesare conceptorilor naționali de curriculum, dar și factorilor de decizii;
- identificarea impactului curriculumului scris și predat asupra rezultatelor școlare. Evaluarea impactului apreciază dacă nivelul monitorizării competențelor este în consonanță cu finalitățile școlare [1, p.42].

În acest context, monitorizarea curriculumului școlar este abordată ca o *cercetarea pedagogică/ curriculară*, structurată după o logică orientată spre formularea de concluzii și recomandări fundamentate științific, care să contribuie la dezvoltarea continuă și ciclică a conținuturilor educației generale.

În elaborarea strategiei de cercetare privind monitorizarea curriculumului școlar în funcțiune, autorii Guțu Vl., Țurcanu C. și Șevciuc M. au evidențiat trei etape principale:

1. Planificarea monitorizării curriculare – se formulează obiectivele și metodologia procesului de monitorizare; cadrele didactice-monitori se familiarizează cu aspectele conceptuale și praxiologice ale metodologiei de monitorizare a curriculumului școlar.
2. Desfășurarea procesului de monitorizare – se asigură coerența dintre obiectul monitorizării, constatările realizate, recomandările formulate și concluziile extrase; se colectează și se analizează datele obținute, identificându-se factorii care generează erori, dificultăți și bariere.
3. Elaborarea raportului de monitorizare a curriculumului școlar [1, p.43].

Monitorizarea valorificării prevederilor conceptuale și metodologice ale curriculumului scris în practica educațională de către cadrele didactice prevede: cunoașterea dimensiunilor conceptuale, conținutale și metodologice ale curriculumului scris;

cunoașterea modalităților de valorificarea acestora în practica educațională; automonitorizarea a nivelului de valorificare a acestora în practica educațională proprie; identificarea dificultăților în promovarea cadrului conceptual al curriculumului scris în practica educațională proprie; formularea de concluzii și stabilirea de modalități privind diminuarea dificultăților în aplicarea cadrului conceptual și metodologic al curriculumului scris.

Cadru didactic-monitor evaluează corespondența dintre curriculumul scris și cel predat conform indicatorilor recomandați pe parcursul unui semestru/ an de învățământ și fixează rezultatele și comentariile în *Registrul de monitorizare a curriculumului în funcție* [1, p.45].

Monitorizarea curriculumului predat se bazează pe prevederile conceptuale ale curriculumului scris, reflectate prin indicatori care asigură o realizare coerentă și eficientă a principiilor educaționale.

Prevederile conceptuale ale curriculumului scris: indicatori

1. *Centrare pe elev*: adaptarea învățării la nivelul și ritmul propriu al elevului; individualizarea activităților educaționale; motivarea pentru învățare și implicarea în decizii; valorizarea opiniilor proprii ale elevilor.
2. *Formarea graduală a competențelor:* coerență între competențele transversale, generale și specifice; derivarea obiectivelor lecției din unitățile de competență; activități orientate spre dezvoltarea competențelor; asigurarea continuității în formarea competențelor de la o etapă educațională la alta.
3. *Învățare activă și interactivă:* implicarea constantă a elevilor în activitate; utilizarea metodelor moderne (studiu de caz, brainstorming, cercetare, colaborare etc.); evaluarea gradului real de participare activă; stimularea motivației pentru învățare activă.
4. *Conținuturi actuale și interdisciplinare:* conținuturi accesibile, atractive și relevante pentru elevi; conținuturi ca suport pentru formarea competențelor; integrarea conținuturilor în contexte interdisciplinare.
5. *Evaluarea eficientă și motivantă:* aplicarea evaluării inițiale, formative și sumative; evaluarea axată pe nivelul de manifestare a competențelor; reducerea stresului evaluativ; evaluare centrată atât pe rezultat, cât și pe proces; adaptarea evaluării la nevoile tuturor elevilor, inclusiv cei cu CES.

Cadrul didactic-monitor având rezultatele automonitorizării a cadrului conceptual și metodologic a curriculumului predat poate realiza mai eficient și mai puțin subiectiv monitorizarea predării-învățării a temelor concrete din curriculumul disciplinei respective. După predarea a fiecărei teme cadru didactic-monitor fixează părțile tari și părțile vulnerabile, dificultăți, apărute în procesul de învățare, comentează și înaintează sugestii de diminuare a deficiențelor stabilite [1, p.46].

Pentru a diminua posibila subiectivitate a automonitorizării curriculumului predat de către cadrele didactice-monitori, cercetătorii științifici specializați pe discipline școlare vor realiza, la necesitate, în colaborare cu cadrele didactice-monitori, evaluarea curriculumului scris pe baza criteriilor existente.

CURRICULUMUL LA DISCIPLINA „EDUCAȚIE PLASTICĂ" CA OBIECT AL MONITORIZĂRII

Disciplina „Educație plastică", integrată în trunchiul comun al curriculumului național pentru învățământul primar, contribuie în mod esențial la dezvoltarea dimensiunii estetice, expresive, creative și interculturale a personalității elevilor. Eficiența procesului de predare–învățare depinde, însă, nu doar de calitatea conținuturilor propuse, ci și de modul în care acestea sunt implementate, adaptate și corelate cu nevoile reale ale beneficiarilor educației.

Analizând conceptul de curriculum la disciplina „Educație plastică", observăm că acesta este conceput în cheia unei educații vizuale, nu doar plastice, orientate spre perceperea și evaluarea mediului natural, a celui construit (vital) și a operelor de artă. Concepția didactică a disciplinei se bazează pe deplasarea accentului de la instruirea artistico-plastică spre educația prin și pentru artele vizual-plastice, în contextul dezvoltării esteticii elevilor. Curriculumul direcționează metodologia disciplinei „Educație plastică" spre crearea de situații de învățare care să le ofere elevilor experiențe relevante în explorarea sinelui și a lumii înconjurătoare – naturale, sociale și artistice –, exprimarea de sine prin limbajul specific artei și interiorizarea valorilor culturale și estetice aferente acestui domeniu.

Totodată, observăm că statutul curriculumului este susținut de următoarele caracteristici: centrarea pe competențe și pe elev; conținuturi flexibile; învățare (inter)activă și experiențială, realizată prin sarcini de lucru, proiecte, studii de caz, în combinare judicioasă cu tipuri de activități specifice educației plastice pentru elevii de vârsta respectivă; orientare către nevoile și interesele elevului; precum și evaluarea performanțelor [2, p.255].

Competențele specifice ale disciplinei „Educație plastică", conform curriculumului din 2018, includ: receptarea mesajelor vizuale și artistico-plastice în contexte variate, manifestând curiozitate și admirație față de frumosul din viață și artă; realizarea de creații artistico-plastice, demonstrând interes pentru creativitate și gust estetic în exprimarea sinelui; transferul achizițiilor artistico-plastice în contexte educaționale, sociale și culturale, demonstrând respect față de valorile naționale și cele ale altor culturi.

Centrarea pe competențe a determinat selecția și organizarea conținuturilor, structurate în patru module dezvoltate progresiv de la o clasă la alta, pe baza celor trei domenii specifice disciplinei. Această structurare urmărește formarea unei imagini coerente și unitare asupra lumii reale, oferind totodată flexibilitate și libertate de viziune autorilor în realizarea obiectivelor educaționale.

Finalitățile se realizează prin intermediul a trei domenii esențiale: receptare, exprimare și transfer. Acestea contribuie la dezvoltarea capacității elevilor de a observa și interpreta elementele vizuale, de a se exprima și aprecia creațiile artistice, precum și de a transfera competențele dobândite către alte arii de studiu și către etapele următoare ale parcursului educațional.

O altă particularitate a curriculumului pentru disciplina „Educație plastică” este dezvoltarea progresivă a competențelor de identificare și utilizare a elementelor de limbaj plastic (punct, linie, formă, culoare etc.), aplicarea tehnicilor specifice de exprimare artistică și interpretarea simplă a mesajului vizual. Elevii sunt încurajați să-și exprime ideile prin creații figurative și decorative, să valorifice expresivitatea formelor plastice și să aprecieze creațiile proprii, ale colegilor și ale artiștilor. Finalitățile urmăresc, de asemenea, formarea atitudinilor de curiozitate, admirație față de frumos, gust estetic, creativitate și respect pentru valorile culturale naționale și universale [2, p.256].

Curriculumul pentru disciplina „Educație plastică”, în calitate de obiect al monitorizării, reprezintă un domeniu distinct de analiză pedagogică, orientat nu doar spre verificarea conformității cu normele educaționale, ci și spre adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și dezvoltare ale elevilor, asigurarea coerenței dintre finalitățile educaționale și practica didactică, precum și spre eficientizarea strategiilor de predare, învățare și evaluare.

MONITORIZAREA CURRICULUMULUI PREDAT LA DISCIPLINA «EDUCAȚIE PLASTICĂ» ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR DE CĂTRE CADRELE DIDACTICE – MONITORI

În etapa inițială a procesului de monitorizare, cadrele didactice care predau disciplina „Educație plastică” au utilizat Registrul de Monitorizare a Curriculumului (RMC), care includea indicatori relevanți, reflectând aspectele conceptuale ale curriculumului scris. Pentru fiecare indicator au fost prevăzute două rubrici, destinate fixării restricțiilor, viziunilor și dificultăților întâlnite, precum și comentariilor, explicațiilor și sugestiilor de diminuare a acestora. Acest demers a urmărit evaluarea gradului de coerență și corelare dintre curriculumul scris și cel predat, în conformitate cu cadrul conceptual și metodologic propus.

A doua etapă a monitorizării curriculumului a fost cea operațională, vizând analiza curriculumului predat–învățat–evaluat, în raport cu temele concrete din disciplina „Educație plastică”. În această etapă, cadrul didactic–monitor a identificat punctele forte și vulnerabilitățile procesului didactic, precum și dificultățile apărute în desfășurarea activităților de învățare. De asemenea, acesta a formulat comentarii și a înaintat sugestii pentru diminuarea deficiențelor constatate.

Registrul de automonitorizare a fost destinat cadrelor didactice cu rol de monitor și a fost disponibil atât în format digital, cât și, la solicitare, în format tipărit pe hârtie. În acest context, au fost elaborate două tipuri de formulare:

- primul, destinat reflectării aspectelor conceptuale, de conținut și metodologice ale curriculumului la disciplina Educație plastică;
- al doilea, orientat spre monitorizarea efectivă a procesului de predare–învățare–evaluare, prin intermediul căruia cadrul didactic-monitor, în urma activității de automonitorizare, a evidențiat modul de implementare a prevederilor conceptuale și metodologice ale curriculumului scris. Astfel, cadrele didactice au reali-

zat automonitorizarea mai multor lecții din module și clase diferite, completând câte un formular pentru fiecare lecție în parte.

În cadrul acestui compartiment al articolului sunt prezentate succint rezultatele obținute din registrele de monitorizare a curriculumului predat la disciplina Educație plastică pentru clasele primare (o prezentare detaliată a acestor rezultate va fi realizată într-un articol ulterior). Cadrele didactice au evaluat corespondența dintre curriculumul scris și curriculumul predat în baza unor indicatori recomandați, consemnând observațiile și comentariile relevante în registrele de monitorizare.

Au fost analizate următoarele dimensiuni: centrarea pe elev (individualizare, motivare, implicare), formarea graduală a competențelor, învățarea activă/interactivă, actualitatea conținuturilor și interdisciplinaritatea, eficiența evaluării.

Pentru a evidenția modul în care aceste dimensiuni se reflectă în practica educațională, analiza este organizată pe niveluri de clasă și sintetizată în tabelul de mai jos:

Tabelul 1. Corespondența dintre curriculumul scris și cel predat la disciplina *Educație plastică* în clasele primare

Indicatori/ Clase	Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
Centrarea pe elev	Învățare diferențiată; sarcini individualizate; implicare și motivație crescute; dificultăți în ritmuri de învățare.	Activități creative și participative; responsabilitate crescută; propuse expoziții.	Încurajată exprimarea liberă și creativă; provocări în individualizarea reală în clase numeroase.	Curriculum general, fără orientări clare pentru diferențiere; accent pe produsul final; autonomie limitată.
Formarea graduală a competențelor	Progresie clară prevăzută; necesară adaptarea planificării în funcție de potențialul elevilor.	Obiective centrate pe cunoaștere și aplicare; sarcini adaptate; feedback constant.	Continuitate în formarea competențelor; aprofundare a elementelor plastice; necesară monitorizare individuală.	Ritmuri de învățare variate; dificultăți în respectarea progresiei; lipsa formării de specialitate; recomandată personalizarea.
Învățarea activă/ interactivă	Lecții interactive; exprimare liberă; evitarea sarcinilor tip șablon.	Activități dinamice: analiză vizuală, verbalizare, mișcare; propuse lecții în aer liber.	Activități practice (desen, pictură, colaj); necesară diversificarea metodelor (discuții, grupuri, analiză vizuală).	Predomină reproducerea de modele; resurse limitate; propuse metode moderne, autonomie și diversificare.

Actualitatea și interdisciplinaritatea conținuturilor	Conținuturi atractive, dar colaborare inter/transdisciplinară limitată de orar; propusă adaptarea la contextul elevilor.	Conținuturi accesibile, atractive și corelabile cu alte discipline; propusă adaptarea la interesele copiilor.	Temele pot fi corelate cu tradiții și viața cotidiană; recomandată integrarea cu alte discipline.	Unele concepte prea abstracte; diferențe urban-rural; propusă utilizarea multimedia și diversitate stilistică.
Evaluarea rezultatelor învățării	Evaluare motivantă, corelată cu formele inițială, formativă, sumativă; propusă reflecția și evaluarea reciprocă, inclusiv pentru elevii cu CES.	Evaluare constructivă, implică autoanaliza; expozițiile valorizate.	Recomandată evaluare criterială, orientată pe proces și produs; necesară clarificarea descriptorilor pentru competențe complexe.	Evaluare inițială frecvent omisă; aplicare inegală a evaluării formative; dificultăți în criterii obiective, mai ales pentru elevii cu CES; recomandate portofolii.

CONCLUZII

Analiza comparativă a corespondenței dintre curriculumul scris și curriculumul predat la disciplina *Educație plastică* în învățământul primar (clasele I–IV) a evidențiat o preocupare reală a cadrelor didactice pentru aplicarea principiilor educației centrate pe elev, dezvoltarea competențelor artistice și utilizarea unor metode de predare active și interactive. De asemenea, s-a constatat o înțelegere progresivă a obiectivelor curriculare, reflectată în planificarea și desfășurarea activităților didactice. Cu toate acestea, datele colectate din registrele de monitorizare relevă existența unor provocări persistente, precum: dificultatea diferențierii reale a sarcinilor în funcție de ritmurile individuale de învățare; aplicarea inegală a evaluării formative și inițiale; limitările în utilizarea metodelor moderne și interdisciplinare din cauza organizării rigide a orarului sau a resurselor insuficiente; necesitatea clarificării criteriilor de evaluare, mai ales în contextul lucrului cu elevi cu CES.

În acest sens, se impune: revizuirea și flexibilizarea anumitor prevederi curriculare pentru a permite adaptarea conținuturilor la interesele, nivelul și contextul elevilor; promovarea portofoliului artistic, a evaluării personalizate și a reflecției asupra progresului, nu doar a produsului final. Rezultatele studiului pot contribui la fundamentarea unor măsuri de dezvoltare a predării Educației plastice în învățământul primar**,** asigurând o mai bună coerență între intențiile curriculare și realitatea practică, în beneficiul dezvoltării creativității și expresivității fiecărui elev.

REFERINȚE:

1. GUȚU Vl., ȚURCANU C, ȘEVCIUC M. *Monitorizarea curriculumului școlar: concept și metodologie*. USM, PSESAS. – Chișinău: [S.n.], 2024, – 101 p.: fig., tab. ISBN 978-9975-62-720-7;
2. DARII L. Educația plastică şi didactica educației plastice. În: Didactica disciplinelor din învăţământul primar: Suport de curs / Viorica GoraşPostică, Constatin Ciorbă, [et al.]; coordonator științific: Ludmila Darii. – Chişinău: CEP USM, 2022. – 438 p.: fig., tab. Aut. indicaţi pe vs. f. de tit. – Referințe bibliogr.: p. 229-288. – 50 ex. ISBN 978-9975-159-26-5. 373.3.02(075.8) D 40].

N.B. *Lucrarea a fost realizată în cadrul Subprogramului de Stat „Teoria și metodologia monitorizării continue și ciclice și dezvoltării curriculumului școlar”, cod 01.14.01.*

-